

חבלבל השיח *Convolvulus dorycnium* - פורח באזורים יובשניים בחבל הים-תיכוני (מאי 2018)

כתב: גדי פולק

חבלבל השיח *Convolvulus dorycnium* (חבלבליים) הוא צמח עשבוני רב-שנתי דמוי שיח (למרות שמו איננו שיח) שגובהו 40-65 ס"מ אשר צורתו בעת הפריחה כדורית דלילה ומסועפת מאוד. השורש הוא רב-שנתי והנצר מתחלף מידי שנה. בחורף צומחים מגובה פני הקרקע הענפים הירוקים החדשים המסועפים והסבוכים שקצותיהם מחודדים במקצת. העלווה על הענפים דלילה; העלים יושבים או כמעט יושבים, התחתונים מוארכים דמיי מרית ואליפטיים והעליונים קטנים, צרים ומחודדים. אברי הצמח הירוקים מכוסים בכסות הדוקה של שערות קצרות המשוות לו מראה מאפיר. העלים נושרים עם בוא שרבי האביב ובעת הפריחה (אמצע אפריל עד יוני) והפריה הצמח חסר-עלים והגבעולים הירוקים ממלאים את תפקיד ההטמעה. בקיץ הצמח מתייבש לחלוטין ולובש צורה מוקשה וכדורית ובחלק מהפרטים הנצר היבש ניתק בבסיסו ומתגלגל ברוח; זהו המין היחידי בסוג חבלבל שהוא צמח גלגל.

חבלבל השיח - מראה כללי העת הפריחה
 מימין - צילום: גדי פולק ©; משמאל - צילמה: ערנה אלוני ©
 להגדלה - לחצו על התמונות

הפרחים ערוכים בתפרחות קצרות בקצות הענפים ועוקציהם אורכים ואינם שווים בפרחים שונים. בעת הפריחה (אמצע אפריל - יוני) מתכסה הצמח בעשרות פרחים ורודים ושפע פריחתו נראה למרחוק. בתקופה זו הוא בולט מאד בנוף לעומת התקופה בטרם הפריחה שבה איננו בולט בגלל מראהו ה"אורירי" הדל בעלים. הפרח דמוי משפך, קוטרו 20-25 מ"מ, אונות הכותרת מאוחות לכל אורכן ובמרכזן חמישה אבקנים ועמוד עלי בודד הנושא בקצהו שתי צלקות צרות. הפרי עגול או אליפטי במקצת, קרח, אורכו 5-7 מ"מ והוא בולט מהגביע.

חבלבל השיח - פרחים.
 שתי התמונות מימין - ישי שמידוב ©; תמונה שלישית מימין - ערנה אלוני ©; תמונה משמאל - גברי שאן ©
 להגדלה - לחצו על התמונות

חבלבל השיח גדל בארץ ברבות מהגלילות הים תיכוניות, בעיקר בבתות יבשניות באזורים של סלעי קירטון. הוא שכיח במיוחד בדרום הגולן, במזרח הגליל, בגלבע, ברמת מנשה, במזרח השומרון ובשפלת יהודה, אך פחות שכיח בגלילות הים-תיכונית היותר גשומות. תפוצתו בעולם היא במזרח אגן הים התיכון - בישראל, ירדן, סוריה ולבנון, טורקיה, יוון, מצרים ולוב.

שם הסוג בעברית "חבלבל" נגזר מהאופי הזוחל המוארך של הגבעולים המתפשטים וזוחלים

על הקרקע כמו חבלים שרועים, אלא ש**חבלבל השיח** נמנה על המינים בסוג שענפיהם אינם זוחלים ומתפשטים, כמו למשל גם ב**חבלבל זיתני** הגדל בנגב. שמו של **חבלבל השיח** בערבית הוא מודיידה שג'ארייה, והשם האנגלי - Splendid Bindweed.

במחקר שנעשה בטוניסיה מוצו מפרחי **חבלבל השיח** כמה תרכבות פנוליות, אולם לא דווח מהארץ על שימושים בצמח או בחלק מאבריו ברפואה עממית-מסורתית.

ספרות:

שמידע א 2005 לקסיקון מפה - צמחי ישראל. הוצאת מפה.

Zohary M 1966 Flora Palaestina. Vol 1. Israel Academy of Sciences, Jerusalem.

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: פולק ג 2018 חבלבל השיח *Convolvulus dorycnium* - פורח באזורים יובשניים בחבל הים-תיכוני (מאי 2018), פורחי החודש, כתב-עת "כלנית" מספר 5.
[/https://www.kalanit.org.il/convolvulus-dorycnium-news](https://www.kalanit.org.il/convolvulus-dorycnium-news)